

GİYSİ TASARIMINDA DRAPAJ

Saadet BEDÜK*
Şerife YILDIZ**

ÖZET

İnsan yaşamındaki önemli faktörlerden bir tanesi de giyinme ihtiyacıdır. Çeşitli fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçları karşılayan bir unsur olan giyim, tüm bireyler için sosyal etkileşim, fiziksel refah ve tatmin açısından büyük önem taşımaktadır.

Giyisi üretiminin en önemli taşı kalıp hazırlamadır. Kalıp çıkarma yöntemlerinden biri de drapajdır. Drapaj, (draper) kelimesinde türetilmiş, giysilere uygulanan çeşitli büzgüler, pililer, verilen şekiller ve bolluklar anlamına gelen Fransızca bir sözcüktür.

Anahtar Sözcükler: Giysi, giysi kalıbı, drapaj

ABSTRACT

One of the most important factors of human life is the need of dressing. Clothing, which counters the need of physiology and psychological factors, has got a big importance for all the individuals in point of the social interaction physical prosperity and satisfaction.

The basic fundamental of producing clothe is to prepare model. One of the methods of the preparing model is draped. Dpared, which is derived from (draper) means assorted gathered, convolution, shapes and bagges applying to the clothes is a French word.

Keywords: Clothing, model of dressing, draped

1.GİRİŞ

Giyim, tarihi kadar eski bir konudur. İnsanların varoluşlarıyla birlikte ortaya çıkan vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. İlkçağlarda tabiat olaylarından korunma ihtiyacından doğmuş, sonraları ise toplumlara göre değişerek gelişmiştir (Karaman, 1976:7).

İnsan yaşamındaki önemli faktörlerden bir tanesi de giyinme ihtiyacıdır. Türk giyimi geçmişten günümüze gelinceye kadar; iklim, din, dil, sınıf

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi

** Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi

farklılıkları, sosyal yaşantı, ekonomi, teknolojik gelişmeler ve bölgelere göre farklılık göstermiş ve özellikleri ile belgelere geçmiştir.

Barınılacak yuva, besin ve giyim, insanların en ilkel gereksinmelerini oluşturmuştur. Bunlardan giyim, vücudu dış etkilere karşı koruyan bir araç olduğu kadar , süslenme ve zarif görünme isteğini yerine getiren bir sanattır(Kırzioğlu, 1992:6).

Giyim tarihine bakılarak giysinin büyük değişikliklere uğradığını görmek mümkündür. İlkçağlarda giyimi, inançlar, iklim ve toplumdaki sınıf ayrılıkları, Ortaçağda savaşlar, göçler ve milletler arası ticaret etkilemiştir. Günümüzde ise turizm ve teknolojik gelişmeler etkisini göstermektedir. Giysi: bilimsel , teknik, teknolojik ve sanatsal bir bütünlüğün en estetik ve işlevsel ürünüdür (Kazazi, 2002:93)

Kişileri tanıma biçimlerinden biri davranışların dışa yansımaları, diğeri de giyimden dışa yansımalarıdır. Kişilerin giyim felsefesi, estetik zevk ve beğenilerini, ekonomik durumlarını ve üyesi oldukları grup veya olmak istedikleri grup hakkında giysiler fikir verirler (Arslan, 1999:33)

Çeşitli fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçları karşılayan bir unsur olan giyim, tüm bireyler için sosyal etkileşim, fiziksel refah ve tatmin açısından büyük önem taşımaktadır. Giyimden temel fizyolojik ihtiyaçlarından biri olarak vücudu dış etkilere koruma ve rahatlık sağlama fonksiyonu fizyolojik sağlık ile ilgilidir. Dış görünüşleri ile bireyler, giyimi sosyal olarak arzu edilebilir bir imaj iletilme yolu olarak kullanılabilir. Giyim ve dış görünüş önemli bir iletişim biçimidir(Gönen, 1997:65).

Giysinin veya eşyanın belirli bir süredeki kullanımı ve bunların yerine aynısını değil farklı olanını edinme isteği moda olgusunu gerçekleştirmiştir. Hızlı bir yaşam biçimini benimseyen günümüz toplumlarındaki insanların değişiklikleri bir arada yaşama ihtiyacı giysilerine göre farklı boyutlar kazandırmıştır.

Bu çalışma geçmişte ve günümüzde hem eğitim kurumlarında hem de moda evlerinde kullanılan gelen kalıp hazırlama tekniklerinden biri olan drapajın önemini vurgulamak amacıyla ilgili literatürden yapılan derlemeler sonucu hazırlanmıştır.

2. GİYİMDE KALIP ELDE ETME TEKNİKLERİ

Giysi üretiminin en önemli taşı kalıp hazırlamadır. İnsan vücudunun etrafında bir şekil elde etme aracı olarak tanımlanan kalıp hazırlama, giysi üretiminin ilk ve en önemli basamağını oluşturur. Modanın giysilere yansıtılması

Giysi Tasarımında Drapaj

ve geniş bir kitlenin vücutlarına uyum konusunda memnuniyetin kazanılması, sağlam temeller üzerine oturtulmuş kalıplar gerektirir(Eray, 2000:141).

Kalıp hazırlamada önemli unsurlardan birisi de iyi ve sisteme uygun, sağlıklı alınan ölçüdür. Kalıp hazırlama konusunda moda öncülük eden Fransa, İngiltere ve Almanya gibi ülkelerde yapılan çalışmalar sonucu çeşitli biçki sistemleri geliştirilmiştir.

Giysi hazırlık ve üretimini yaparken insan vücut yapı ve özelliklerini iyi tanıması gerekir. Çünkü vücut yapısı giysi üretimi için temeldir. Bu temeli oluşturan özellikler şunlardır.

- ✂ Vücut üç boyutludur.(en, boy, derinlik)
- ✂ Vücut bölümlere ayrılır.(beden, baş, kollar, bacaklar)
- ✂ Vücut bölümleri arasında orantı vardır.
- ✂ Duran vücut ölçüleri ile hareket halindeki vücut ölçüleri farklılık gösterir.
- ✂ Vücutlar kadın, erkek ve çocuk vücutları olarak gruplandırılır.
- ✂ Normal vücut yapılarında tipik, bireysel farklılıklar görülür(Anonim, 1994:18)

Kalıp hazırlama yöntemleri şu şekilde sınıflandırılabilir:

A) Biçki Sistemi ile Kalıp Hazırlama: Bir giysinin yapılmasında gerekli olan kalıpların vücut ölçülerine göre çeşitli biçki teknikleriyle çizilmesidir.

B) Bilgisayar Destekli Kalıp Hazırlama: Değişik bilgisayar programları ile kısa sürede model tasarımı, kalıp elde etme ve serileştirme gibi işlemler yapılabilmektedir.

C) Model Paftalarından Kalıp Hazırlama : Çeşitli model paftaları yardımı ile de model uygulanmış kalıp elde etmek mümkündür.

D) Drapaj Yöntemi ile Kalıp Hazırlama: Giyim tasarımcıları, günümüz giyim sektöründe ve moda dünyasında model hazırlamak, kalıp üretmek için bir çok değişik yöntem kullanırlar. Özellikle moda evlerinde, bu konuda yeterli eğitime sahip kişilerin en çok kullandıkları kalıp elde etme tekniklerinden birisi de drapaj yoluyla modeli hazırlayarak, kalıp elde etme yöntemidir(Gener, 1996:142).

Bu metod, giysi şeklinin amerikan yada uygun kağıtlarla çalışılabilecek vücuda veya mankene uygulanarak, giysi yada beden kalıbının elde edilmesi için çalışılan bir kalıp çıkarma sistemidir. Fransız modeli olarak bilinir. Değişik model özelliği taşıyan, fazla kesikli, asimetrik drapelı modeller uygulayabilmek için kullanılan kalıp hazırlama sistemlerinden biridir. Daha çok özel giysiler (gelinlik, tuvalet, fantezi kıyafetler) , drapelı modeller, özel model uygulama gerektiren modeller gibi yaratıcılık ve üzerinde çalışma gerektiren giysi tipleri için uygundur.

Bu yolla elde edilen kalıplar kişiye özel olduğu için serileştirilmesi yapılamaz.

E) Hazır Giysi Üzerinden Kalıp Hazırlama: Elde bulunan giysi parçalarının kağıt üzerine çizilerek kalıpların hazırlanmasıdır(Anonim, 1994:24).

3. DRAPAJIN TANIMI VE TARİHÇESİ

3.1. Drapajın Tanımı

Drape konusu yüzyıllar boyu gerek resim, gerek heykel sanatı, gerekse giyim sanatında önemli bir yer teşkil etmektedir. Drape çalışmalarıyla , vücut üstünde kumaşın düşüşü ve sarışı elde edilen kalıp ile en iyi şekilde anlatılır.

Drapaj, Fransızca bir kelime olup , giysilere uygulanan çeşitli büzgüler, piller, verilen şekiller ve bolluklar anlamına gelen drape (draper) kelimesinde türetilmiş bir sözcüktür.

Kalıp çıkarma yöntemlerinden biri de drapajdır. Bir başka kaynağa göre ise; drapaj kumaşın yada çalışılan kağıdın giysi konumundaki görünüşüdür(Anonim, 2003).

Tasarlanmış bir modeli dizayn etmek amacıyla bir insan vücudu yada manken üzerinde maddeye şekil vermeye drapaj denir. Bir heykeltıraş gibi , drapajda modacıyı üç boyutlu bir çalışma yapmasını sağlar. Bu iki benzetmenin yakınlığını desteklemek için tarih, heykeltıraş ve modacıya tanıklık etmiştir. Örneğin; Alaia Azzedin heykeltıraş olarak eğitim almıştır ancak kariyerini modacı olarak sürdürmüştür. Onun dizayn amaçlı model kullanmasının değerini vurgulayan en iyi sözünden biri “Bedenin üzerinde dururum ve malzemeleri, diktüğim elbiselerin vücuda oturmasını sağlamak için canlı bir beden üzerinde denemek zorundayım.” Sözüyle drapaj çalışmanın önemine değinmiştir(Mee, Purdy, 1987:1).

3.2. Drapajın Tarihçesi

Kaynaklara göre M.Ö. dönemlerde yaşamış olan uygarlıklarda kadın ve erkek giyiminde, bedenlerini drapelı kumaş ve modellerle örtükleri görülmektedir.

Giyisi Tasarımında Drapaj

Bunlardan en belirgin olanları, Arkaik dönemde, Yunan giyiminde ve Klasik dönemde, İyon Kitionlarında , Roma döneminde erkek ve kadınların giydikleri toga ve tuniklerde kumaş drapeleri büyük değer kazanmıştır. İngiltere’de III.Henry döneminde son derece gösterişli ve güzel kumaşlar kullanılmıştır(Komşuoğlu ve diğerleri, 1986:62).

Romalılar Etrüsk sanatını yıkmışlar ve Yunan Sanatını benimsemişlerdir. Fakat Romalılar, her fırsatta incelik ve fazla işlemeye yer vermişlerdir. Tünikler genel olarak drapelerle tutturulmuştur. Bu drapeler sol ayaktan yukarıya doğru başlayıp, omuza kadar devam ederek sol koldan geçer; arkada çapraz yaparak, önden sağ kolun altına iner ve önde de göğüs üstünde tekrar çaprazlanıp, sol omuzdan arkaya atılarak uçlar serbest bırakılırdı(Tizer, Sapmaz, 1965:24).

(Radikal Gazetesi, 1 Temmuz 2001:16)

Arkaik Devirde Mısır giyiminin etkisi görülür. Elbisede dikey (vertikal) çizgiler hakimdir. Elbiselerdeki drape önde masif (kütleli), arkadaysa düz ve vücuda yapışık bir görünüştür(Tizer, Sapmaz, 1965:18).

Klasik Devirde ise kadınlar ve erkekler hemen hemen aynı elbiseleri giymişlerdir. Giyilen elbiselere kiton(chiton), himasyon(himation) ve peplos denirdi. Kiton bir çeşit tuniktir.Etek uçlarına küçük ağırlıklar dikilir, dikilen bu ağırlıklarla drapelere dökümlerinde düzgünlük ve zarıflık sağlanırdı(Tizer, Sapmaz, 1965:19).

İngiltere’de III.Henry döneminde soyluların giydiği kıyafetler o kadar güzel ve gösterişlidir ki , metrelercesini bir arada kullanma isteğini uyandırmıştır. Bunun içinde drapelere pek çok kullanılmıştır ve hatta bu devre “drape yüzyılı” bile denmiştir(Tizer, Sapmaz, 1965 :64).

Drapaj yöntemi ile çalışılan drapeli giysiler günümüzde de özellik gerektiren modellerde kullanılmaktadır.

3.3. Drapaj Gerektiren Durumlar ve Özellikleri

Drapajın giyimde ayrı ve özel bir yeri vardır. Bununla beraber her model için drapaj yapmaya gerek yoktur. Drapaj yoluyla , tuvalet, gelinlik, nişanlık gibi fantezi kıyafetlerin kalıpları elde edilir. Ayrıca özelliği olan yek taraflı modellerin çalışılmasında , vücut özelliğine göre oransız vücutlarda modelin tümünü görmek , drapeli artistik modellerin kalıbının çıkarılmasında , farklı süsleme unsurları içeren modellerde drapaj çalışması tercih edilir. Ayrıca kişiye özel ısmarlama dikim yapan moda evlerinde, müşterinin istediği modelin bir ön çalışmasını önceden görmesi bakımından yada müşterinin vücut özelliğine uygun giysi oluşturulabilmesi açısından da drapaj çalışması yapmak gerekli görülebilir.

Drapaj çalışması yapabilmek için canlı veya cansız mankene ihtiyaç duyulur. Ancak drapaj çalışmasının zaman alacağı düşünülürse cansız manken üzerinde çalışmak tercih edilir. Drapaja başlamadan önce kişinin vücut özelliğine uygun manken temin edilmelidir, eğer yoksa kişinin ölçülerine uygun manken doldurulmalıdır.

Drapaj çalışmalarının başarılı olabilmesi için , vücuda kolay intibak edebilen ince ve yumuşak kağıtlar yada aynı nitelikte olan kumaşlar kullanılır(Gümüş, 1996:86).

Drapaj yöntemi ile çalışılan drapeli giysiler günümüzde de özellik gösteren modellerde kullanılmaktadır. Bunları şöyle açıklamak mümkündür;

A- Model Özelliği Açısından: Asimetrik modelleri tek taraflı çalışmak olanaksızdır Her iki taraftaki farklı modeli görebilmek için bütün olarak manken üzerinde çalışılmalıdır. Asimetrik modelleri, drapeli modelleri yada farklı model özelliği olan tasarımlar çalışırken drapaj yolu ile kalıp elde edilir.

Giysi Tasarımında Drapaj

B- Modelin Tümünü Görmek Açısından: Uygulanması düşünülen modelin kişi yada manken üzerinde nasıl duracağını görmek bakımından drapaj çalışılır. Aynı ayrı modellerden seçilen farklı uygulama gerektiren yaka, kol vb. gibi parçaların duruşunu görmek bakımından drapaj çalışmak faydalıdır.

C- Oransız Vücutlar Açısından: Kimi vücutlarda , özelliği bakımından kalıp uygulama olanağı güçtür. Beden boyu, kalça düşüklüğü vücutla orantılı değildir, yada kişi çok zayıf veya şişmandır. Bunun gibi farklı vücut özellikli kişilerde drapaj çalışması gerektirir.

D- Prova ve Kontrol Araştırmaları Yapmak Açısından: Drapaj ile çalışan kişi pek çok yönden alanı ile ilgili kendisini geliştirir. Kişinin prova tekniği ve görüşü kuvvetlenir ve araştırma zevkini artırır. İlgili eğitim kurumlarında verilen drapaj dersinin esas amaçlarından bir tanesi de budur. Öğrenciye farklı görüş açısı edindirme, farklı model özelliklerini çözebilme yeteneğini geliştirme, pratiklik kazandırma, el becerisini artırma, prova yapma yeteneğini artırma, serbest çalışma zamanı verme gibi etkinlikler açısından drapaj dersi kişiye kazandırdıkları bakımından önemli bulunmaktadır.

3.4. Drapaj Çalışırken Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

1. Seçilen modelin drapajı çalışılırken, kişiye yakışmayacağı görülürse model üzerinde değişiklik yapılabilir.
2. Drapaj uygularken , drapaj kağıdı veya amerikan bezinin düz boy ipliklerine dikkat edilmelidir.
3. Drapaj çalışmasının zaman alacağı düşünülerek cansız manken üzerinde çalışma tercih edilmelidir.
4. Seçilen cansız manken kişinin vücut özelliğine uygun yapıda olmalıdır.
5. Drapaj çalışılan manken ayna karşısına yerleştirilmelidir. Ayna bulunmadığı zamanlarda drapaj çalışmasına uzaktan bakılarak kontroller yapılmalıdır.

3.5. Drapajda Kullanılan Malzemeler

Drapajı uygulayan kişinin manken üzerinde işlem ve prova yapma tekniği ve görüşü gelişecektir. Manken üzerinde yapılan çalışma sırasında kişinin araştırma zevki gelişecek model seçiminde farklı unsurları arama özelliğini edinecektir. Drapaj çalışırken kullanılan malzemeler şunlardır:

- ✂ Canlı veya cansız manken
- ✂ Kağıt veya amerikan kumaş
- ✂ Toplu iğne, mezur
- ✂ Ekstrafor
- ✂ Makas
- ✂ Gerekli durumlarda vatka
- ✂ Sabun, kalem
- ✂ Cetvel, gönye, iletke
- ✂ Süslemede kullanılacak malzemeler

3.6. Drapajda Süsleme Teknikleri

Drapaj çalışmasını süslemek, uygun modele anlam kazandırması açısından önemlidir. Drapajı süslemek büyük masraflar gerektirmez, elimizde bulunan artmış materyaller, kumaş parçaları ve uygun olabilecek malzemeler değerlendirilebilir. Ayrıca drapaj çalışmasını süslemek, çalışılan modeli, müşteriye sunmak ve beğendirmek açısından da önemli görülmelidir. Bu şekilde drapaj güzelleşir ve estetik bir görünüş alır, böylece model ayrı bir anlam kazanmış olur.

4. SONUÇ

Üç boyutlu giysi tasarımı olarak da bilinen drapaj, herhangi bir kişi yada manken üzerinden , giysi kalıbının elde edilmesinden oluşur. Drapaj yöntemi kişiye özel giysi üretimi yapan moda evlerinde sıkça kullanılmaktadır. Drapaj ile asimetrik, fazla kesikli, model özelliği olan drapeli özel giysi üretimleri yapılır. Drapaj uygulamasının uzun süreceği düşünülerek cansız manken üzerinde çalışılması daha iyi sonuç verebilir. Ayrıca giyim sanatları alanında eğitim veren kurumlarda drapaj ders olarak verilmektedir. Konuya bu açıdan bakıldığında kişiye; model uygulamada beceri kazanma, modele katkıda bulunabilme, modele bitmiş giysi görünümü verip bütünü görebilme, prova yapma yeteneğini artırma ve araştırma yeteneğini geliştirme gibi özellikler kazandırması açısından drapaj, kalıp hazırlama tekniklerinin en önemlilerinden birisidir.

Yapılan çalışma, kaynak açısından sınırlı bir araştırma sahasına sahip olduğundan, bundan sonra yapılacak çalışmalara ışık tutacağına inanılmaktadır.

KAYNAKLAR

- ANONİM, “Temel Kalıp Bilgisi”, İstanbul
- ANONİM, “İTÜ-FIT İşbirliği”, www.tekstil.itu.edu.tr
- ANONİM, “Drape”, www.hyperdictionary.com
- ARSLAN, Yüceer, Halime, ÇORUK, Esen, “2000’e Bir Kala Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İyi Giyim ve Moda Hakkındaki Düşünceleri”, I.Ulusal 2000’li Yıllarda Giyim Eğitimi ile Giyim Sektörünün Yaşam Seyri ve Sorunları Sempozyumu, 1999, Konya
- ERAY, Fatma, GÜRCAN, Kevser, “Metrik ve Müler Biçki Sistemi ile Elde Edilen Kadın Temel Bedeni Kalıplarının Karşılaştırılması ve Türk Kadın Vücuduna Uygunluğunun Araştırılmasına Yönelik Örnek Bir Çalışma”, Konfeksiyon&Teknik, Kasım, 1999, İstanbul
- GENER, Nimet “Giyisi Tasarımında Drapajın Yeri ve Önemi Manken Üzerinde Bir Model Örneği”, Tekstil ve Konfeksiyon, Sayı:2, 1994, İzmir
- GÖNEN, Emine, ÖZGEN, Özlen “Hazır Giyim Sektöründe Yeni Bir Pazar:Avrupa Birliği’nde Yaşlı Tüketiciler”, Tekstil ve Konfeksiyon, Sayı:1, 1994, İzmir
- GÜMÜŞ Baysal, Ümit, “Drapaj”, Konfeksiyon&Teknik, Ekim, 1996, İstanbul
- KARAMAN Saatçi, Zehra, “Giyim ve Dikiş”, 1976, Ankara
- KAZAZI, Arlinda, “Giyim ve Moda”, Tekstil Konfeksiyon Teknoloji, June, Sayı:106, 1999, İstanbul
- KIRZIOĞLU Görgünay, Neriman, “Giyim Sanatı ve Kişisel Görünüm”, 1992, Ankara
- KOMŞUOĞLU, Şükran, İMER, Arsal, SEÇKİNÖZ, Mine, ALPASLAN, Sabiha, ETİKE, Serap, “ResimII Moda Resmi ve Giyim Tarihi”, 1986, Ankara
- MEE, Janice, PURDY, Michael, “Modelling on The Dress Stand”, 1987, USA
- TİZER Bayezit, Gönül, SAPMAZ, Neriman, “Giyim Tarihi”, 1965, Ankara